

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*



Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

дацій щодо цифрової безпеки. Водночас адвокати повинні постійно підвищувати рівень цифрової грамотності, адже їхня професійна репутація безпосередньо залежить від здатності захистити інтереси клієнта не лише у залі суду, а й у цифровому просторі. Практика показує, що клієнти все частіше звертають увагу на те, наскільки їхній адвокат обізнаний із сучасними методами захисту даних, і саме це стає додатковим критерієм довіри та професійності.

Список використаної літератури

1. Правила адвокатської етики. З'їзд адвокатів України; Правила від 09.06.2017р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
2. Національна асоціація адвокатів України. Вебінар «Доступ до адвокатської професії за кордоном». URL: <https://unba.org.ua/news/8578-yurist-u-ssha-z-licenzieyu-ta-bez-poradi-dlya-ukrains-kih-advokativ.html>
3. Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) URL: <https://www.ccbe.eu>

Чекмарьова Л. Ю.

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри політичних наук і права
ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», адвокат

ЕТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА В СУДІ

Здійснення захисту прав та законних інтересів клієнта у цивільному й кримінальному судочинстві потребує від адвоката не лише високого рівня правової підготовки, а й розвинених етичних, комунікативних та психологічних компетентностей. Професійна діяльність адвоката є складним багатовекторним процесом, що охоплює взаємодію з клієнтом, судом, стороною обвинувачення, свідками та іншими учасниками судового розгляду. Ефективність цієї діяльності значною мірою зумовлюється вмінням адвоката будувати діалог, враховувати індивідуальні психологічні особливості співрозмовників і добирати комунікативні стратегії відповідно до контексту конкретної справи. Відмінності між цивільним і кримінальним процесами виявляються у рівні емоційного напруження, характері взаємодії та методах переконання, що потребує від адвоката гнучкості мислення й психологічної стійкості. З огляду на це, дослідження етичних і психологічних аспектів комунікації адвоката є надзвичайно важливим для вдосконалення професійної майстерності, формування культури правничого спілкування та забезпечення ефективного захисту прав і свобод особи.

Етичні аспекти взаємодії адвоката з клієнтом та судом регулюється нормами Правил адвокатської етики (розділ III, розділ IV) [1], які визначають стандарти поведінки адвоката під час надання правничої допомоги, забезпечення конфіденційності, запобігання конфлікту інтересів та дотримання принципу незалежності. Адвокат бути чесним, коректним при спілкуванні з судом та іншими учасниками процесу, оскільки це є фундаментом довіри до адвокатури та ефективного здійснення правосуддя.

Участь клієнта в судовому процесі є значним психологічним навантаженням, і не всі особи здатні ефективно впоратися зі стресом, навіть після ретельної підготовки. Незнання порядку судового процесу, висока емоційна напруга та індивідуальні психологічні особливості клієнта можуть ускладнювати реалізацію стратегії захисту. Адвокат повинен враховувати ці фактори, формуючи план взаємодії з клієнтом та судом, а також психологічно підтримуючи клієнта, щоб мінімізувати емоційні зриви та забезпечити ефективне представництво інтересів клієнта.

Підготовка клієнта до участі у судовому розгляді включає в себе детальне ознайомлення з процедурою судового розгляду, обговорення стратегій поведінки, моделювання судових ситуацій та підвищення самооцінки клієнта. У випадках, коли необхідна додаткова психологічна підтримка (наприклад, для неповнолітніх), адвокат може залучати спеціалістів, або сам забезпечувати психологічний супровід клієнта. Такий підхід дозволяє створити довірливі відносини, зменшити страх і невпевненість, підвищити адаптаційний потенціал клієнта та забезпечити ефективний захист його інтересів.

Важливим елементом діяльності адвоката в суді є комунікація та переконання, які охоплюють взаємодію з усіма учасниками процесу: клієнтом, суддею, прокурором, присяжними, свідками та експертами. Переконання базується на логічній аргументації, психологічних прийомах, риторичних методах і встановленні довірливого контакту. Адвокат має не лише донести юридичну позицію, а й впливати на сприйняття, мислення та емоційний стан співрозмовників, структуруючи інформацію та підкріплюючи ключові тези для досягнення сприятливого результату для клієнта.

Ефективна комунікація адвоката з клієнтом та учасниками судового процесу ґрунтується на поєднанні вербальних і невербальних засобів, логічній структурі виступу та врахуванні психологічних особливостей аудиторії. Як справедливо зазначає М. О. Баліцька, важливою якістю адвоката є його вміння впливати на свідомість окремих громадян, груп людей, ... їх думки, емоції і почуття, настрої і моральне переконання [2, с. 56]. Виступ адвоката в суді повинен мати чітку послідовність — вступ, основну частину та висновок, використовую-

вати приклади, порівняння, цитати і наочні матеріали для посилення переконливості. Важливу роль відіграє компетентність адвоката, його ширість, ораторські здібності та здатність відстоювати позицію у змагальному процесі, оскільки саме слово стає основним інструментом впливу на суд і присяжних.

Підготовка до участі в судовому процесі включає врахування закономірностей пам'яті та психологічного сприйняття аудиторії: ключові аргументи розташовують на початку і в кінці промови, складність термінології зменшують, а головну думку повторюють ненав'язливо. При захисті клієнта від обвинувачення особлива увага приділяється характеристичі обвинуваченого через соціально-психологічний портрет, мотивації, цінності та обставини, що можуть пом'якшити його відповідальність. Невербальні засоби — жести, міміка, пози, зоровий контакт і паузи — допомагають підтримувати увагу, передавати емоційний стан і формувати професійний образ. Допити свідків та інших учасників процесу вимагають від адвоката особливої підготовки: визначення предмета допиту, складання плану, добір доказів та встановлення психологічного контакту. Ефективне ведення допиту передбачає контроль емоцій, коректність, поступове підведення свідка до необхідних висновків і створення атмосфери довіри.

Комунікативна компетентність адвоката формується через професійні знання та здатність усвідомлювати емоційний стан учасників процесу, адаптувати стиль спілкування до індивідуальних особливостей і творчо застосовувати психологічні та риторичні прийоми. Вміння поєднувати логіку, переконливість та психологічний вплив дозволяє адвокату ефективно впливати на свідомість усіх учасників процесу і підвищує результативність захисту.

Можна зробити висновок, що етичні та психологічні аспекти комунікаційної діяльності адвоката є ключовими для ефективного захисту прав та інтересів клієнта в суді. Успішна адвокатська діяльність вимагає не лише глибоких знань у сфері права, а й здатності враховувати психологічні особливості клієнта та інших учасників процесу, формувати довірливі відносини, адаптувати комунікаційні стратегії до конкретної ситуації та підтримувати клієнта під час стресових ситуацій. Підготовка клієнта до судового процесу, включаючи ознайомлення з порядком судового розгляду, обговорення стратегій поведінки, моделювання ситуацій та підвищення самооцінки, сприяє зниженню емоційного напруження учасника процесу. Комунікативна компетентність адвоката формується через поєднання професійних знань, риторичних та психологічних прийомів, умінь поєднувати вербальні й невербальні засоби впливу та враховувати психологічний стан аудиторії. Висока майстерність адвоката проявляється у логічній структурі виступів, правильному використанні аргументів у сво-

їй промові, здатності переконувати та встановлювати довірливий контакт із судом, свідками та іншими учасниками процесу. Творчий підхід, уважність до реакцій учасників та здатність гнучко коригувати стратегії захисту та представництва інтересів клієнта є запорукою ефективного здійснення захисту та підвищення результативності адвокатської діяльності.

Список використаної літератури

1. Правила адвокатської етики: рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 р. (зі змінами від 15 лютого 2019 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
2. Баліцька М. О. Комунікативна компетентність адвоката як предмет дослідження в юридичній психології. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017 № 3. С. 54–57. URL: <https://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2017/3/15.pdf>

Нестерчук Л. П.

старший викладач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЧЕСНІСТЬ ТА ДОБРОПОРЯДНА РЕПУТАЦІЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ

Доброчесність виступає окремою етичною вимогою, що існує у поєднанні з іншими адвокатськими професійними принципами — незалежністю, верховенством права, пріоритетом інтересів клієнта, конфіденційністю, компетентністю, добросовісністю тощо. Її витоки сягають часів Стародавнього Риму, де адвокати повинні були присягатися чесно захищати своїх клієнтів і відмовлятися від справ, які вони вважали несправедливими.

Нині принцип чесності та добропорядної репутації є визнаним міжнародним стандартом здійснення адвокатської діяльності та міститься у документах, що її врегульовують, у більшості країн світу. Цей принцип закріплений, наприклад, у Кодексі поведінки європейських адвокатів 1988 року, який професійну честь, гідність, порядність як традиційні чесноти адвоката відносить до його професійних обов'язків, а Хартія основних принципів європейської адвокатської професії 2006 року проголошує його одним з десяти основних принципів адвокатської діяльності.

Як філософська та етична категорія, як принцип та юридичний обов'язок доброчесність є складною конструкцією, що має галузеві

Юрченко Я. М.

Психологічна підтримка адвокатів у період війни: новий
напрямок адвокатського самоврядування 375

Секція 4
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Кузьменко С. Є.

Адвокатура як покликання 380

Макаренко О. Ю., Морозов Є. Є.

Використання оціночних суджень адвокатом як підстава
притягнення його до дисциплінарної відповідальності 381

Глушкова Д. В.

Професійна етика адвоката в цифрову епоху: питання
комунікації та конфіденційності 385

Чекмарьова Л. Ю.

Етичні та психологічні особливості комунікаційної діяльності
адвоката в суді 387

Нестерчук Л. П.

Чесність та добропорядна репутація як один з основних
принципів адвокатської етики 390

Тимошенко М. В.

Деякі аспекти професійної етики та юридичної
відповідальності адвоката 394

Тодорич І. В.

Модернізація деонтологічних та етичних вимог
до адвокатської діяльності у призмі цифрової трансформації
сучасного суспільства 396

Басюк Ю. М.

Адвокатська етика: особливості розвитку 400

Чорний М. М.

Значення рішення ЄСПЛ у справі «Чеферин проти Словенії»
в аспекті врегулювання взаємовідносин адвоката та прокурора
у судовому процесі 404

Айткулова А. Р.

Етика адвоката в епоху соціальних мереж: межа
між саморекламою та порушенням стандартів 407